

Dannyho život první

Josef Škvorecký při jednom z časových návratů do České republiky.

Zítرا uplyne sto let ode dne, kdy se v Náchodě narodil Josef Škvorecký, jeden z nejvýznamnějších českých spisovatelů 20. století.

Literární historik, editor Škvoreckého spisů a autorův přítel Michal Příbáň připravil k tomuto výročí v nakladatelství Host obsáhlou monografii Errol Josefa Škvoreckého život první 1924 - 1969, pro kterou měl nedávno možnost prostudovat jeho pozůstalost v kalifornském Hooverově institutu a získat tam některé dosud méně známé informace o autorovi.

Kromě Příbáňova vyprávění v pořadu Co jsme nevěděli o Danny aneb Josefa Škvoreckého život první, který sobotu v 9 hodin uvede Český rozhlas Vltava, zazní také archívní nahrávky s Josefem Škvoreckým, ukázky z autorových děl a korespondence. Pořad v Českém rozhlase Hradec Králové připravili autor Milan Dus a režisér Pavel Krejčí.

„Josef Škvorecký psal Zbabělce v letech 1948 a 1949. Kdyby se je v té době pokusil vydat, vystavil by sám sobě cejch nepřítelů lidu, ne-li ro-

nou vstupenku do kriminálu. Zbabělci skončili v autorově šuplíku, stejně jako Konec nylonového věku, Tankový prapor a desítky povídek. Utajený spisovatel, kvalitu jehož textů v té době znalo jen pár spřízněných duší, mezi nimi František Halas, Jindřich Chalupecký, Jiří Kolář či Jan Zábřana, se tak mohl stát nakladatelským redaktorem. A coby vystudovaný anglista čeřit vody stalinistické literární žumpy prosazováním, někdy i překlady Hemingwaye, Faulknera, Bradburyho nebo Chandlera. Mimo jiné byl i jedním z těch, kteří stáli u zrodu do dnes ceněného časopisu Světová literatura,“ říká autor pořadu Milan Dus.

Náchodští se ve zbaběleckém Kostelci poznali a dlouho to nemohli svému rodáku zapomenout, po listopadu 1989 se však už po městě procházel s věčným kloboukem a s manželkou Zdenou Salivarovou jako vážený muž a kdekdo si s ním chtěl podat ruku. Jenže tenkrát to byl skutečný skandál. „Ředitele a šéfredaktora nakladatelství to stálo místa, cenzorka slízla mastnou po-

ku a Škvoreckého postavili na pranýř. Proti autorovi vyrukovali stalinističtí kulturtréři,“ uvádí Dus. „Román je celým svým duchem hluboce cizí naší krásné demokratické a humanistické literatuře. Veliká historická událost národních dějin, kterou naše literatura zobrazila v řadě svých vynikajících děl s nejpravdivějším a nejkrásnějším patosem, mu posloužila jen jako křiklavě pomalovaná kulisa k líčení milostného tažení páskova. Na něm je založena celá kompozice románu. Vyzývavé hromadění výrazových hrubostí spolu s erotickým exhibicionismem příběhu dokazují, že tu neběží o žádnou uměleckou originalitu, ale o lacinou pomlouvačnou senzaci, o cosi jako československý bestseller,“ hřímal v roce 1959 na konferenci Svazu československých spisovatelů rudý sekerník české literatury Ladislav Štoll. Spisovatel Karel Nový tenkrát v anketě Literárních novin přirovnal Škvoreckého ke kotěti napadenému prašivinou. Po roce 1968 manželé Škvorečtí emigrovali.

„Bylo mi šestačtyřicet a měl jsem

na vybranou. Buď spáchat sebekritiku a začít psát podle stranické linie, což jsem přirozeně nechtěl, nebo jít zase do undergroundu, jako jsem byl už v 50. letech. To se mi nechtělo, protože jsem na to byl už dost starý. Taky jsem se mohl odmlčet a nepsat, což mi ale není dáno, protože když nepišu, nejsem na světě šťastný. Tak jsem se rozhodl, že to risknu, půjdeme na Západ a já se pokusím se tam nějak uživit a pokračovat v psaní,“ vzpomínal v 90. letech Josef Škvorecký. V Torontu založil exilové nakladatelství 68 Publishers. Milovník jazzu, detektivek, univerzitní profesor, vydavatel, ale hlavně spisovatel, jenž nikdy nepropadl rudému nadšení, zemřel v Torontu 3. ledna 2012. „Vracet se ke Škvoreckému rozhodně není na škodu. Už proto, že „hořejší svět“ a černobílé vidění tu budou stále. Stále budou přicházet hlasatelé té jedné jediné, správné pravdy. Jeden z mnoha důvodů, proč nestrkat Škvoreckého knihy někam do zadních řad knihoven,“ uvádí autor sobotního pořadu.

– Petr Mareček